

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішенням одноосібного учасника
Товариства з обмеженою відповідальністю
«Компанія з управління активами «Цикада»
(Рішення № 2 від «01» липня 2019 р.)

Директор ТОВ «КУА «ЦИКАДА»
_____ Черних Н.Г.

**Положення
про організацію системи управління ризиками в
Товаристві з обмеженою відповідальністю
«Компанія з управління активами «Цикада»**

1. Загальні положення

1.1. Це Положення є внутрішнім нормативним документом, визначає та регламентує порядок створення та функціонування системи управління ризиками (далі – СУР) в Товаристві з обмеженою відповідальністю «Компанія з управління активами «Цикада» (далі – Компанія).

1.2. Дане Положення розроблено відповідно до Законів України «Про цінні папери та фондовий ринок», «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», «Про інститути спільного інвестування», нормативно-правових актів Державної та/або Національної Комісії з цінних паперів та фондового ринку.

У всьому, що не передбачене цим Положенням, при управлінні ризиками Компанія керується Статутом, вимогами чинного законодавства України та найкращою міжнародною практикою з питань корпоративного управління та управління ризиками.

1.3. СУР – це комплекс правових та організаційно-технічних заходів та процедур, який забезпечує надійний процес виявлення, вимірювання, оцінки, контролю та моніторингу всіх видів ризиків Компанії та фондів, що перебувають в управлінні.

СУР спрямована на уникнення прийняття Компанією необґрунтованих рішень при провадженні професійної діяльності та ефективне використання ресурсів Компанії.

1.4. Для забезпечення функціонування СУР в Компанії призначається відповідальна за СУР особа (далі – відповідальна особа). Відповідальна особа у своїй діяльності керується вимогами цього Положення та нормами чинного законодавства України.

1.5. Норми цього Положення є обов'язковими для виконання посадовими особами та персоналом Компанії. Співробітники Компанії сприяють виконанню відповідальною особою її функцій і завдань в межах своєї компетенції.

1.6. Розрахунок пруденційних показників є складовою СУР, який здійснюється відповідно до вимог Положення щодо пруденційних нормативів професійної діяльності на фондовому ринку та вимог до системи управління ризиками, затвердженого рішенням НКЦПФР № 1597 від 01.10.2015 р. та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 28.10.2015 р. за № 1311/27756.

1.7. Відповідальність за створення та функціонування СУР несе Керівник Компанії.

1.8. Структурні підрозділи Компанії, посадові особи та працівники Компанії у процесі управління ризиками несуть відповідальність в межах їх функціональних обов'язків відповідно до чинного законодавства.

2. Цілі та принципи функціонування системи управління ризиками

2.1. Управління ризиками – це неперервний процес, за допомогою якого Компанія виявляє (ідентифікує) ризики, проводить оцінку їх величини, контролює ризикові позиції Компанії та фондів, враховуючи взаємозв'язки між різними групами та категоріями (видами) ризиків, а також здійснює моніторинг ризиків фондів та власного рівня ризику Компанії.

2.2. СУР в Компанії включає:

- управління ризиками, що пов'язані з діяльністю Компанії;

- управління ризиками інститутів спільного інвестування (далі - ІСІ), що знаходяться в управлінні Компанії.

2.3. Основними цілями СУР Компанії є:

- (1) забезпечення реалізації стратегії розвитку та ефективного функціонування Компанії, у тому числі стосовно ризиків, які бере на себе Компанія у своїй діяльності;
- (2) забезпечення інтересів інвесторів (учасників) фондів, що знаходяться в управлінні Компанії;
- (3) забезпечення відповідності діяльності Компанії вимогам чинного законодавства та внутрішнім нормативним документам Компанії;
- (4) забезпечення відповідності структури активів та ризиків портфелів активів фондів в управлінні Компанії вимогам чинного законодавства, інвестиційній деклараціям та іншим нормативним документам фондів.

2.4. При управлінні ризиками Компанія дотримується таких принципів:

- (1) усвідомлене прийняття ризиків – Компанія повинна належним чином оцінити та зважити можливі позитивні та негативні наслідки від реалізації ризику, усвідомлено приймати рішення про його прийняття або уникнення, враховуючи, що повне уникнення ризику може бути неможливим;
- (2) мінімізація (оптимізація) ризиків – до складу портфелів фондів Компанія повинна придбавати активи, рівень ризику за якими найкраще піддається мінімізації або оптимізації відповідно до інвестиційної стратегії кожного фонду, та прагнути до мінімізації (оптимізації) власних ризиків;
- (3) індивідуальний підхід – ризики окремих фондів можуть бути спільними або подібними, але кожний фонд має свої особливості, згідно з якими Компанія має приймати (мінімізувати чи оптимізувати) ризики у відповідній мірі та окремо від інших фондів; можливі фінансові втрати за кожним видом ризику кожного фонду також мають бути оцінені окремо і мають мінімізуватися (нейтралізуватися) індивідуально;
- (4) відповідність стратегіям – рішення Компанії з прийняття ризику при управлінні інвестиційними портфелями фондів в управлінні мають відповідати інвестиційним стратегіям цих фондів;
- (5) доцільність прийняття ризиків – Компанія повинна співвідносити рівень ризику за операціями з активами фондів із рівнем їхньої потенційної (прогнозованої) доходності; очікувана доходність інвестиційних інструментів має компенсувати прийнятий ризик за ними;
- (6) економічність – витрати Компанії на управління ризиками, тобто мінімізацію (нейтралізацію) чи оптимізацію відповідного ризику, не повинні перевищувати суму можливих фінансових збитків від його прийняття та/або реалізації при найбільш імовірному сценарії настання ризикового випадку;
- (7) конкретність – рішення з прийняття ризику мають бути конкретними і чіткими для забезпечення однозначного їх трактування та виконання;
- (8) відповідність капіталу Компанії рівню ризиків – розмір капіталу Компанії повинен бути достатнім для покриття ризиків діяльності Компанії;
- (9) адекватність стимулів – стимули для досягнення високої доходності фондів мають узгоджуватися з профілем ризику кожного з фондів відповідно до інвестиційної стратегії;
- (10) уникнення або передача надмірних ризиків – у певних випадках або щодо певних ризиків, коли можливі негативні наслідки реалізації ризику для Компанії перевищують її фінансові можливості, Компанія повинна, за можливості, уникати (відмовлятися від прийняття) або частково чи повністю передавати ризик.

3. Класифікація ризиків Компанії та фондів в управлінні

3.1. СУР Компанії заснована на чіткому розділенні управління ризиками, що пов'язані з діяльністю Компанії, та управління ризиками фондів в управлінні Компанії. Ризики, пов'язані з діяльністю Компанії, повністю несе Компанія. Ризики фондів в управлінні Компанії несуть інвестори фондів у зв'язку з розділенням та відокремленим обліком активів фондів та активів Компанії. Компанія несе відповідальність за належне управління ризиками фондів відповідно до інвестиційної декларації та інших нормативних документів, що регламентують управління активами фонду.

3.2. Основними (істотними) видами ризику, що пов'язані з професійною діяльністю Компанії, є такі:

- (1) операційний ризик;
- (2) ризик репутації;
- (3) стратегічний ризик.

3.3. Операційний ризик – це ризик втрат для Компанії та фондів в управлінні внаслідок неналежних чи помилкових внутрішніх процесів та систем Компанії, дій співробітників Компанії чи зовнішніх подій. Дана категорія включає юридичний (правовий), регуляторний, інформаційно-технологічний ризики, а також ризик персоналу.

Юридичний (правовий) ризик – це ризик втрат через порушення або недотримання Компанією вимог чинного законодавства, угод, прийнятої практики або етичних норм, а також через можливість двозначного тлумачення чинного законодавства або правил.

Регуляторний ризик – це ризик втрат внаслідок неочікуваних змін у чинному законодавстві та дій державних органів.

Ризик персоналу – це ризик, пов'язаний з діями або бездіяльністю працівників установи (людським фактором), включаючи допущення помилки при проведенні операції, здійснення неправомірних операцій, пов'язане з недостатньою кваліфікацією або із зловживанням персоналу, перевищення повноважень, розголошення інсайдерської та/або конфіденційної інформації та інше;

Інформаційно-технологічний ризик – це ризик, пов'язаний з недосконалою роботою інформаційних технологій, систем та процесів обробки інформації або з їх недостатнім захистом, включаючи збій у роботі програмного та/або технічного забезпечення, обладнання, інформаційних систем, засобів комунікації та зв'язку, порушення цілісності даних та носіїв інформації, несанкціонований доступ до інформації сторонніх осіб та інше;

3.4. Ризик репутації (репутаційний ризик) – ризик втрат для Компанії через несприятливе сприйняття репутації Компанії або недовіри до неї з боку інвесторів фондів, акціонерів (учасників), контрагентів, інших осіб, від яких залежить Компанія, внаслідок внутрішніх чи зовнішніх подій, у тому числі застосування державними органами заходів впливу, передбачених законодавством.

3.5. Стратегічний ризик – ризик втрат для Компанії, який виникає через неправильні (неефективні) управлінські рішення, неналежну реалізацію прийнятих рішень і неадекватне реагування на зміни у бізнес-середовищі. Цей ризик виникає внаслідок взаємної невідповідності стратегічних цілей Компанії, бізнес-стратегій, розроблених для досягнення цих цілей, ресурсів, задіяних для їх досягнення, та якості їх реалізації. Дана категорія включає ризик втрат, пов'язаних

з інвестиціями коштів Компанії у активи фондів в управлінні. Може спричинити загальний фінансовий ризик (ризик банкрутства) Компанії – ризик неможливості продовження діяльності Компанії через суттєве погіршення її фінансового стану, якості її активів, структури капіталу, виникнення або значне зростання збитків від її діяльності при перевищенні витрат над доходами.

3.6. На діяльність Компанії також впливають кредитний та ринковий ризики.

Кредитний ризик Компанії – ризик фінансових втрат (збитків) Компанії внаслідок невиконання в повному обсязі або неповного виконання контрагентом своїх фінансових зобов'язань перед Компанією відповідно до умов договору. Розмір збитків у цьому випадку пов'язаний із сумою невиконаного зобов'язання.

Ринковий ризик Компанії – ризик фінансових втрат (збитків) Компанії, які пов'язані з несприятливою зміною ринкової вартості цінних паперів, інших фінансових інструментів та активів, у зв'язку з коливаннями цін на ці активи у відповідних сегментах фінансового ринку: ринку боргових цінних паперів, ринку пайових цінних паперів, валютному ринку і товарному ринку.

3.7. Особливим видом ризику є системний ризик – ризик виникнення збитків та/або неможливості продовження здійснення діяльності значною кількістю компаній, який обумовлений неможливістю виконання ними своїх зобов'язань у зв'язку з невиконанням (несвоєчасним виконанням) зобов'язань однією компанією внаслідок реалізації у неї тих чи інших істотних ризиків. Системний ризик несе загрозу порушення діяльності всієї фінансової системи.

3.8. Основними категоріями ризику фондів в управлінні Компанією, є наступні:

- (1) ринковий ризик;
- (2) кредитний ризик;
- (3) ризик ліквідності;
- (4) проектний ризик.

3.9. Ринковий ризик – ризик втрат вартості активів фонду внаслідок несприятливих змін ринкових цін цінних паперів (процентний ризик, пайовий ризик), курсів іноземних валют (валютний ризик), ринкових цін інших активів, що входять до портфелю фонду (товарний ризик та ін.).

3.10. Кредитний ризик – ризик втрат вартості активів фонду внаслідок повного чи часткового невиконання контрагентом своїх зобов'язань за договором, у тому числі щодо облігацій та/чи інших боргових зобов'язань, а також ризик втрати вартості в результаті погіршення платоспроможності емітента цих боргових зобов'язань та/або зниження його кредитного рейтингу.

3.11. Ризик ліквідності – ризик втрат вартості активів фонду внаслідок неможливості продажу активів фонду без значних збитків, у тому числі – ризик збитків для інвесторів (учасників) при реалізації Компанією своїх функцій щодо забезпечення виконання фінансових зобов'язань фондів при настанні відповідного строку.

3.12. Проектний ризик – ризик втрат вартості активів фонду, що пов'язані з інвестиціями у об'єкти нерухомості, корпоративні права та цінні паперів, що не допущені до торгів на фондовій біржі, або цінні паперів, які не отримали рейтингової оцінки відповідно до закону.

4. Функції системи управління ризиками

4.1. СУР Компанії забезпечує:

- (1) досягнення оптимальної ефективності діяльності з управління ризиками в Компанії при досягненні цілей, зазначених у п. 2.1 цього Положення;
- (2) своєчасне та відповідне інформаційне та аналітичне забезпечення органів управління та посадових осіб Компанії у процесі прийняття управлінських рішень і стратегічного планування;
- (3) оптимізацію структури активів фондів та встановлення адекватного механізму контролю відповідності рівня сукупного ризику кожного фонду його інвестиційній стратегії;
- (4) здійснення наскрізного контролю за ризиками Компанії та фондів;
- (5) визначення критеріїв та оцінку ефективності механізмів і підходів до управління ризиками в Компанії, розробку шляхів їх вдосконалення.

4.2. Керівництво компанії забезпечує:

- (1) запровадження організаційних заходів із створення та забезпечення функціонування СУР, розробку та затвердження внутрішніх положень та процедур щодо проведення кількісного та якісного оцінювання ризиків;
- (2) виділення необхідних ресурсів на створення та підтримання ефективної, комплексної та збалансованої СУР;
- (3) формування системи звітності, розподілу обов'язків і відповідальності стосовно управління ризиками;
- (4) розробку заходів, спрямованих на обмеження та пом'якшення наслідків негативного впливу ризиків, пов'язаних із зовнішніми чинниками;
- (5) уникнення конфліктів інтересів у діяльності Компанії;
- (6) затвердження заходів та планів дій на випадок кризових ситуацій, що виникли через зовнішні фактори;
- (7) запровадження процедур і заходів запобігання кризовим ситуаціям, що можуть виникнути через внутрішні фактори;
- (8) здійснення внутрішнього контролю за систематичним проведенням відповідальною особою аналізу структури, дохідності, якості, ліквідності інвестиційних вкладень, наявності збиткових позицій та інших ризиків, які пов'язані з інвестуванням активів;
- (9) розроблення і запровадження заходів внутрішнього контролю, які забезпечують належне дотримання вимог законодавства і нормативно-правових актів, виконання договірних та інших зобов'язань, дотримання положень і процедур, правил і норм, а також відповідної ділової поведінки;
- (10) постійне підвищення кваліфікації працівників, відповідальних за функціонування СУР, шляхом опанування найкращого досвіду щодо управління ризиками;
- (11) здійснення періодичного перегляду внутрішніх положень та процедур СУР;
- (12) поширення у Компанії єдиного розуміння та корпоративної культури щодо управління ризиками.

4.3. До обов'язків відповідальної особи належать:

- (1) організація та контроль підготовки внутрішніх документів щодо управління ризиками та проектів рішень вищих органів управління Компанії у частині управління ризиками;
- (2) збір інформації та координація роботи структурних та функціональних підрозділів Компанії у частині управління ризиками;
- (3) контроль дотримання ризикових позицій фондів в управлінні;

(4) надання звітності керівництву Компанії щодо проведеної роботи, фактів порушення прийнятих рівнів ризику, фактів та розмірів втрат, спричинених факторами ризику, а також постійне вдосконалення якості такої звітності;

(5) розробка та регулярна актуалізація засобів і методик аналізу ризиків, здійснення їх тестування;

(6) здійснення аналізу ризиків із врахуванням можливості виникнення екстремальних обставин та підготовка для затвердження керівництвом Компанії проекту плану дій на випадок кризових обставин із зазначенням відповідних надзвичайних заходів;

(7) підготовка рекомендацій керівництву Компанії щодо напрямів подальшого вдосконалення СУР.

4.4. Для забезпечення виконання вищезазначених обов'язків відповідальна особа має право:

(1) залучати до підготовки внутрішніх документів щодо управління ризиками та проектів рішень вищих органів управління Компанії у частині управління ризиками працівників Компанії та/або її структурних та функціональних підрозділів з метою якнайповнішого врахування особливостей їх роботи, що впливає на ефективність функціонування СУР в Компанії;

(2) витребувати у працівників Компанії та/або її структурних та функціональних підрозділів інформацію, необхідну для координації їхньої роботи у процесі управління ризиками, моніторингу та контролю його ефективності;

(3) блокувати операції, які можуть спричинити порушення встановлених меж (лімітів) ризиків за ризиковими позиціями фондів в управлінні та Компанії;

(4) отримувати доступ до необхідної інформації та технічних засобів для здійснення тестування методик аналізу ризиків та оцінки ефективності управління ризиками;

(5) постійно підвищувати кваліфікацію щодо управління ризиками, у тому числі шляхом відвідування спеціалізованих семінарів, курсів, програм підготовки тощо;

(6) організовувати та проводити для працівників Компанії та/або її структурних та функціональних підрозділів зібрання з метою поширення у Компанії єдиного розуміння та корпоративної культури щодо управління ризиками та, за необхідності, актуалізації інформації щодо функціонування СУР в Компанії.

5. Завдання та етапи управління ризиками у Компанії

5.1. Головними завданнями СУР та, відповідно, етапами процесу управління ризиками у Компанії є:

(1) виявлення (ідентифікація) ризиків, визначення профілю ризиків Компанії та фондів у її управлінні;

(2) якісний аналіз та кількісне вимірювання ризиків, оцінка ризиків;

(3) проведення моделювання та прогнозування процесів і майбутніх результатів діяльності Компанії та фондів у її управлінні на основі аналізу інформації та оцінки ризиків;

(4) організація та здійснення заходів з управління ризиками (у тому числі планування і організаційне забезпечення реакції на ризики, зокрема визначення заходів із запобігання та мінімізації впливу ризиків);

(5) постійний моніторинг ризиків, контроль за прийнятним для Компанії та фондів у її управлінні рівнем ризику;

(6) визначення ефективності СУР та її удосконалення;

(7) надання оперативної, а також періодичної звітної інформації з питань управління ризиками виконавчому органу Компанії.

5.2. Виявлення (ідентифікація) ризиків – неперервний процес визначення різновидів, джерел та факторів ризиків, з якими Компанія стикається у своїй діяльності, відповідно до категорій, визначених Розділом 3 цього положення.

5.3. Якісний аналіз та кількісне вимірювання ризиків, оцінка ризиків – оцінка розмірів та кількісних параметрів ризику (за можливості) та/або якісна характеристика та аналіз ризиків з точки зору можливих наслідків їх реалізації та величини потенційних втрат. Включає також проведення моделювання та прогнозування процесів і майбутніх результатів діяльності Компанії та фондів у її управлінні на основі аналізу інформації та оцінки ризиків.

5.4. Організація та здійснення заходів з управління ризиками – визначення Компанією правил, підходів, показників та лімітів (допустимих меж) для ризиків, інструментарію оцінки та заходів щодо управління кожним видом ризику (запобігання, уникнення, мінімізації чи оптимізації ризиків).

Засоби (підходи) управління ризиками в Компанії включають:

- (1) уникнення ризику (у тому числі відмова від ризикової операції чи активу);
- (2) прийняття ризику (за умов, коли ризики можуть бути компенсовані сподіваним прибутком);
- (3) зниження ризику, включаючи диверсифікацію, лімітування ризикових позицій, хеджування;
- (4) передачу ризику шляхом зовнішнього страхування.

5.5. Моніторинг та контроль ризиків – постійний та неперервний процес відстеження рівня ризику Компанії та фондів у її управлінні, який включає:

- (1) перевірку дотримання встановлених лімітів чи якісних критеріїв ризиків;
- (2) забезпечення недопущення виконання Компанією та/або її контрагентами (за можливості) дій (операцій), які порушують встановлені ліміти чи критерії;
- (3) здійснення комплексу заходів, що перешкоджають реалізації ризиків Компанії та фондів (за можливості) або мінімізують їх вплив;
- (4) перевірку виконання операцій реагування на ризики та оцінки їх ефективності впродовж здійснення професійної діяльності Компанії;
- (5) розробку превентивних заходів для мінімізації ризиків у разі виявлення негативних тенденцій та вдосконалення бізнес-процесів за результатами проведеного аналізу.

Моніторинг та контроль рівня ризиків Компанії та фондів може здійснюватися на щоденній, щотижневій, щомісячній, щоквартальній основі (для фондів – залежно від їх типу та інвестиційної стратегії).

5.6. Визначення ефективності СУР та її удосконалення – оцінка методик, інструментів, підходів та механізмів, які використовуються Компанією для ідентифікації, вимірювання, оцінки та контролю ризиків періодично оцінюються на предмет адекватності поточним внутрішнім та зовнішнім умовам діяльності Компанії і вимогам законодавства та нормативно-правових актів та, у випадку необхідності, коригуються з метою поліпшення управління ризиками у Компанії.

5.7. Діяльність із моніторингу ризиків та надання оперативної, а також періодичної звітної інформації з питань управління ризиками у Компанії її виконавчому органу здійснюється з періодичністю і відповідно до функцій та обов'язків, визначених законодавством України та внутрішніми документами Компанії.

5.8. Інвестори фондів мають право на отримання інформації про результати роботи відповідних фондів та Компанії, у т. ч. щодо заходів з управління ризиками, у строки та в обсягах, визначених чинним законодавством та документами фонду.

6. Заключні положення

6.1. Для реалізації норм цього Положення Компанія розробляє та затверджує внутрішні документи – Політики та інструкції з управління ризиками, що визначають відповідні правила, підходи, показники та ліміти, інструментарій оцінки та заходи щодо управління кожним видом ризику.

6.2. Зміни та доповнення до цього Положення вносяться у міру необхідності, при перегляді стратегії розвитку Компанії, а також при зміні вимог чинного законодавства у порядку, визначеному внутрішніми документами Компанії.